

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 29/2010 vp**

Hallituksen esitys lasten oikeuksien käyttöä koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sanotun yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Lakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 26 päivänä toukokuuta 2010 lähettäessään hallituksen esityksen lasten oikeuksien käyttöä koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sanotun yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 66/2010 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi lakivaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto lakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Salla Lötjönen, oikeusministeriö
- oikeustieteen tohtori, dosentti Sami Mahkonen
- professori Tuomas Ojanen.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— vt. professori Jarna Petman.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi lasten oikeuksien käyttöä koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen. Sopimus on tullut kansainvälisesti voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2000.

Yleissopimuksen tavoitteena on vahvistaa lasten oikeuksia siltä osin kuin ne mahdollistavat lapsen osallistumisen itseään koskeviin oikeudellisiin menettelyihin tuomioistuimissa tai vastaavanlaista valtaa käyttävissä hallinnollisissa viranomaisissa. Yleissopimus asettaa myös velvollisuuksia oikeusviranomaisille ja lasten edustajille muokata päätöksentekomenettelyään

siten, että lapset voivat paremmin toteuttaa oikeuksiaan.

Allekirjoittaessaan tai tallettaessaan ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa kunkin valtion tulee yleissopimuksen mukaan nimetä selityksessään vähintään kolme oikeusviranomaisessa käsiteltävää perheoikeudellisten asioiden ryhmää, joihin sopimusta sovelletaan. Esityksessä ehdotetaan, että Suomi nimeäisi mainituiksi ryhmiksi isyyden vahvistamista, lapseksiottamista ja huostaanoton tuomioistuinikäsettelyä koskevat oikeudelliset menettelyt.

Esitykseen sisältyvä sopimuksen voimaansaattamislaki esitetään tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajan-kohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

Esityksen käsittelyjärjestysperusteluissa yleissopimuksen todetaan sisältävän useita lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, joten eduskunnan suostumus on tarpeen sopimuksen hyväksymiseksi. Eduskunnan suostumus on tar-

peen myös yleissopimuksen 1 artiklan 4 kappaleen mukaisen selityksen tekemiselle. Sopimus ei hallituksen näkemyksen mukaan sisällä perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa koskevia määräyksiä, joten sopimus voidaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsiksi tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

Eduskunta hyväksyy perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on lähdetty myös siitä, että eduskunta antaa nimenomaisella päätöksellä suostumuksen sellaisten sopimusmääräyksiä koskevien varaumien, selitysten ja julistusten antamiseen, jotka vaikuttavat Suomen kansainvälisten velvoitteiden sisältöön tai laajuuteen itse sopimukseen verrattuna (ks. esim. PeVL 19/2010 vp, s. 3/I, PeVM 2/2008 vp, s. 3/II, PeVL 16/2005 vp, s. 2).

Lasten oikeuksien käyttöä koskeva eurooppalainen yleissopimus vaatii eduskunnan hyväksymisen, koska sen aineelliset määräykset (1—14 artikla) kuuluvat lainsäädännön alaan. Näistä on esityksen perusteluissa tehty asianmukaisesti ja yksityiskohtaisesti selkoa. Eduskunnan suostumus on tarpeen myös yleissopimuksen 1 artiklan 4 kappaleen mukaisen selityksen antamiselle, koska selityksessä määritetään sopimuksesta seuraavan Suomea sitovan velvoitteen laajuus.

Yleissopimuksen määräykset eivät koske perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa ja 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Sopimuksen hyväksymisestä voidaan siten päättää äänten

enemmistöllä ja ehdotus sopimuksen voimaansaattamislainsiksi käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Muuta

Yleissopimuksen pääasiallisena tarkoituksena on lapsen oikeudenkäynteihin ja muihin vastaaviin oikeudellisiin menettelyihin liittyvien oikeuksien toteutumisen turvaaminen. Sopimuksen 1 artiklan 3 kappaleen mukaan lapsia koskevien asioiden käsittelyä oikeusviranomaisessa ovat perheeseen liittyvät menettelyt. Määräyksessä on erikseen nostettu tällaisista esiin lasten asumista ja tapaamisoikeutta koskevat menettelyt. Sopimuksen erityisluonteesta kuitenkin seuraa, että valtion on sopimukseen liittyessään nimettävä vähintään kolme oikeusviranomaisessa käsiteltävää perheoikeudellisten asioiden ryhmää, joihin sopimusta sovelletaan. Esityksessä ehdotetaan, että Suomi nimeää mainituiksi ryhmiksi isyyden vahvistamista, lapsesiottamista ja huostaanoton tuomioistuinkäsittelyä koskevat asiat. Näin ollen sopimuksen soveltamisalaan eivät Suomen osalta kuuluisi lapsen huoltoa, asumisoikeutta ja tapaamisoikeutta koskevat oikeudenkäynnit. Tätä ratkaisua on perusteltu sillä, ettei lapsen asettamista asianosaisasemaan ole Suomessa pidetty lapsen edun mukaisena. Tämän vuoksi myöskään kaikki sopimuksen sisältämät menettelylliset oikeudet eivät käy ajankohtaisiksi.

Perustuslakivaliokunta pitää ehdotettua sopimuksen soveltamisalan valintaa lähtökohtaisesti perusteltuna. Valtioneuvoston piirissä olisi

kuitenkin syytä selvittää lasten menettelyllisten oikeuksien kehittämisen mahdollisuutta myös lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta koskevissa asioissa sekä yleisemmin että myös sen kannalta, voitaisiinko yleissopimuksen soveltaminen ulottaa myös näihin asioihin.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että eduskunnan suostumus on tarpeen lasten oikeuksien käyttöä koskevaan

eurooppalaiseen yleissopimukseen sekä yleissopimuksen 1 artiklan 4 kappaleessa tarkoitetun selityksen antamiseen,

että näistä päätetään äänten enemmistöllä ja

että lakiehdotus voidaan käsitellä tavalisen lain säätämisjärjestyksessä.

Helsingissä 4 päivänä kesäkuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kimmo Sasi /kok
vpj. Jacob Söderman /sd
jäsen. Tuomo Hänninen /kesk
Ulla Karvo /kok
Elsi Katainen /kesk
Esko Kiviranta /kesk
Kari Kärkkäinen /kd
Elisabeth Naclér /r

Ville Niinistö /vihr
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Tuula Peltonen /sd
Veijo Puhjo /vas
Tapani Tölli /kesk
Tuulikki Ukkola /kok
Ulla-Maj Wideroos /r
Antti Vuolanne /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Petri Helander.